

XXX НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА
„ПЕДАГОШКА ИСТРАЖИВАЊА И
ШКОЛСКА ПРАКСА“

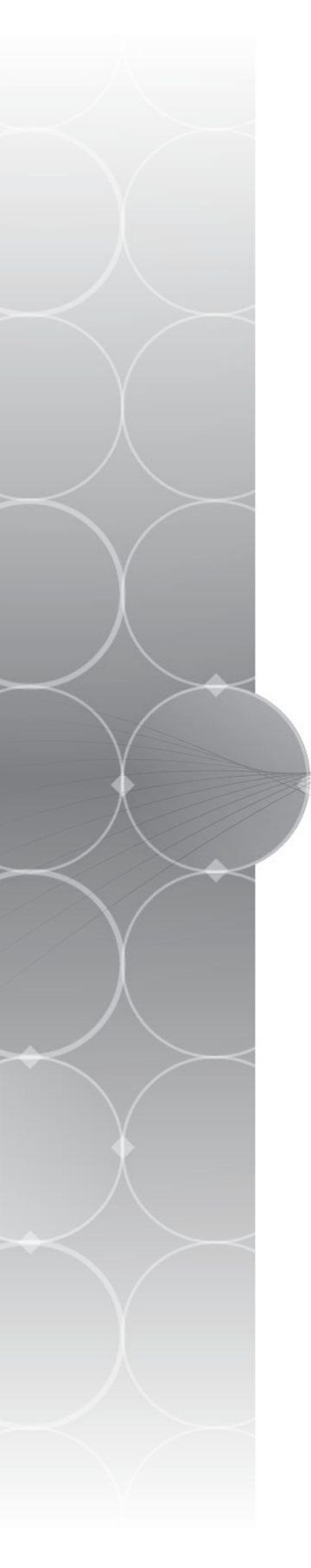
PIRLS 2021: РЕЗУЛТАТИ И ИМПЛИКАЦИЈЕ

ЗБОРНИК РЕЗИМЕСА

Уредници

Никоleta **ГУТВАЈН**
Бранислав **РАНЂЕЛОВИЋ**
Јелена **СТОЈКОВИЋ**

14. децембар 2023. године
Београд

УВОДНА
САОПШТЕЊА
PIRLS 2021:
ОД ОКВИРА
ДО ЧУДЕСНОГ
СЛУЧАЈА
И ПОГЛЕДА
У БУДУЋНОСТ

КАКО НАСТАВНИЦИ У ЕВРОПСКИМ ЗЕМЉАМА ДОЖИВЉАВАЈУ ШКОЛСКУ КЛИМУ: ЧУДЕСНИ СЛУЧАЈ ЗАПАДНОГ БАЛКАНА

Љиљана Плазинић³

Факултет за образовање учитеља и васпитача Универзитета у Београду

Подаци о мери у којој је репрезентативни узорак ученика једне земље усвојио кључна достигнућа у језичком домену могу дати непроцењив увид у квалитет и ефикасност њиховог образовања и послужити као путоказ у његовом унапређивању. Сваки циклус великих компаративних истраживачких студија (енгл. large scale assessment studies) праћен је таласом секундарних анализа кроз које истраживачи, користећи контекстуалне варијабле, покушавају да расветле сложене везе између постигнућа и фактора који их објашњавају. Ове анализе могу унапредити не само науке о образовању, већ и информисати образовне политике и наставне праксе како би образовање било што делотворније. Стога не чуди њихов прогресивни раст у развијеним земљама света. Међутим, деценије потраге за „светим гралом“ квалитета образовања широм света указале су и на изазове при покушајима утврђивања универзалних законитости. О томе сведочи недавно изведена видео-студија Global Teaching InSights (Doan et al., 2020) у којој је учествовало око 17.500 ученика из осам земаља и 700 наставника математике чији су часови на исту тему снимљени и процењени уз помоћ стандардизованих протокола. Ученици и наставници су пре и после реализованих часова попунили и низ упитника, а постигнућа ученика из математике су проверена тестовима. Резултати анализа, упркос почетним претпоставкама, указали су на веома различите обрасце повезаности наставних и ученичких варијабли од земље до земље а тиме и на потребу уважавања културалних специфичности земаља при планирању образовних политика. Међутим и секундарне анализе студија PISA и TIMSS спроведених унутар наше земље, указују на бројне неочекиване

---

3 ljiljana.plazinic@uf.bg.ac.rs

налазе. Један од њих – налаз да школска клима није повезана са постигнућем ученика из математике и природних наука када је у питању целокупан узорак истраживања TIMSS 2015, али да су разлике у постигнућима супстанцијалне када су посматрани подузорци школа са изразито повољном и неповољном климом (Vujačić i sar., 2020) упућује на проблем дискриминативности инструмената на домаћој популацији испитаника. Стога је циљ овог рада био да утврдимо како се Србија рангира у односу на 32 европске земље учеснице у истраживању PIRLS 2021, те од којих се статистички значајно разликује а са којима је блиска по питању перцепције школске климе из перспективе наставника. У анализи варијансе смо као фактор користили податак о земљи учесници, а као зависне варијабле скале *Школски наїласак на академском усїеху*, *Безбедносї и ред у школи* и *Задовољсїво учиїеља їрофесијом*. Резултати показују значајан ефекат фактора на критеријуме, респективно $F(30, 142283) = 732.383, p < .000$; $F(30, 142271) = 1457,418, p < .000$ и $F(30, 141932) = 728.239, p < .000$. С обзиром на велики број поређења у *post hoc* анализи, користили смо конзервативни Такијев тест који добро контролише стопу грешака типа I. Резултати показују да се наставници из Србије налазе у врху ранг-листе европских земаља ($R=3$) на скалама *Безбедносї и ред у школи*, по чему су статистички слични само испитаницима из Црне Горе и са Косова. Они заузимају 8. ранг према *доживљају наїласка на академском усїеху* од стране различитих актера образовања (слично Бугарској, Црној Гори али и Северној Ирској) и међу *задовољнијима су їослом* ($R = 11$, сличан Хрватској, Бугарској, Аустрији и Шведској). Фреквенцијске анализе индекса утврђених за ове три скале указују на високу концентрацију одговора испитаника из ових земаља на екстремнијим скоровима скале. Наиме, док у Србији 84,9% ученика похађа наставу код учитеља који се осећају веома сигурно и безбедно, то је случај тек нешто више од половине (52,3%) ученика на нивоу свих европских земаља. Занимљив је налаз да се наставници из земаља Западног Балкана налазе на самом врху по осећају сигурности у школи, доживљају да ученици поштују њих, једни друге и школску имовину, те да се понашају у складу са правилима, која се конзистентно и фер примењују. Поставља се питање културалних специфичности у стратегији одговарања испитаника из поменутих земаља, али и практичне важности добијених резултата за истраживаче. Смањује ли рестрикција опсега у варијабилитету одговора домаћих испитаника могућност

утврђивања очекиваних веза међу варијаблама и како је превазићи? Неке од препорука односе се на коришћење непараметријских тестова у случају кршења претпоставке о нормалности дистрибуције, продубљивање значења добијених налаза подацима из квалитативних студија, као и на потребу за додатним мерама спречавања тенденције ка социјалној пожељности одговора испитаника у будућим циклусима студије PIRLS.

Кључне речи: наставници, PIRLS 2021, нагласак на академском успеху, задовољство послом, доживљај сигурности и уређености школског окружења.

Литература:

- Doan, S., Mihaly, K., and McCaffrey, D. (2020). Relationships between teaching practices and student outcomes. In *OECD: Global Teaching Insights: A Video Study of Teaching* (pp. 266–286). OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/c2c5e8c3-en>.
- Vujačić, M. B., Đević, R. S., i Jošić, S. M. (2020). Školska klima kao faktor obrazovne efektivnosti škola - sekundarna analiza podataka iz TIMSS 2015 studije. *Inovacije u nastavi – časopis za savremenu nastavu*, 33(2), 15-28. <https://doi.org/10.5937/inovacije2002015V>.

ЗБОРНИК РЕЗИМЕА
XXX научна конференција
„Педагошка истраживања и школска пракса“
PIRLS 2021: РЕЗУЛТАТИ И ИМПЛИКАЦИЈЕ

Издавач
Институт за педагошка истраживања, Београд

За издавача
Николета ГУТВАЈН

Уредници
Николета ГУТВАЈН
Бранислав РАНЂЕЛОВИЋ
Јелена СТОЈКОВИЋ

Лектор
Јелена СТЕВАНОВИЋ

Технички уредник
Јелена СТОЈКОВИЋ

Тираж
50

Дизајн корица и графичка обрада
Бранко ЦВЕТИЋ

Штампа
Кућа штампе плус

ISBN-978-86-7447-166-1

COPYRIGHT © 2023 ИНСТИТУТ ЗА ПЕДАГОШКА ИСТРАЖИВАЊА
Публикација може да се користи у складу са лиценцом Creative Commons
Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International CC BY-NC-ND.

.....
CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

37.091.212:159.9(048)
159.947.5-057.874(048)
37.091.26(048)

НАУЧНА конференција "Педагошка истраживања и школска пракса" (30 ; 2023 ; Србија)

PIRLS 2021: резултати и импликације : књига резимеа / XXX научна конференција "Педагошка истраживања и школска пракса", 14. децембар 2023. године Београд ; уредници Николета Гутвајн, Бранислав Ранђеловић, Јелена Стојковић ; [организатори скупа Институт за педагошка истраживања, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Факултет за образовање учитеља и васпитача универзитета у Београду]. - Београд : Институт за педагошка истраживања, 2023 (Београд : Кућа штампе плус). - 49 стр. ; 24 cm

Тираж 50

ISBN 978-86-7447-166-1

1. Гутвајн, Никоleta, 1974- [уредник] 2. Ранђеловић, Бранислав М., 1970- [уредник] 3. Стојковић, Јелена Н., 1993- [уредник]
а) Ученици -- Успех -- Апстракти б) Мотивација -- Ученици -- Апстракти

COBISS.SR-ID 132805385
.....